

PROFESINIO MOKYMO KOKYBĖS IŠORINIO VERTINIMO MODELIO KONCEPCIJA

VIEŠOJI KONSULTACIJA

UAB „JOSTRA“

UAB „ORO INCORPORATE“

2015 m. rugsėjo 30 d.

Modelio kūrimo prielaidos

Profesinio mokymo kokybės išorinis vertinimas suprantamas kaip periodiškai atliekamas procesas, **apimantis sistemingą informacijos ir duomenų apie kokybę profesinio mokymo institucijoje rinkimą, analizę ir vertinimą**, siekiant:

- ❖ sudaryti prielaidas PM teikėjams nuolat gerinti savo veiklos rezultatus,
- ❖ gerinti profesinio mokymo atitikimą darbo rinkos poreikiams,
- ❖ efektyviau panaudoti finansinius ir kitus išteklius;
- ❖ didinti absolventų įsidarbinimą ir
- ❖ tobulinti PM kokybės kultūrą.

Modelis taikomas **visiems profesinio mokymo teikėjams** vykdančioms profesinį mokymą pagal formaliojo profesinio mokymo programas.

EUROPOS PROFESINIO MOKYMO KOKYBĖS UŽTIKRINIMO ORIENTACINĖS SISTEMOS

KOKYBĖS CIKLAS

1. Tikslas ir planas

Nustatyti aiškius, tinkamus ir išmatuojamus tikslus ir uždavinius, numatant strategiją, procedūras, užduotis ir žmonių išteklius.

2. Įgyvendinimas

Parinkti procedūras, užtikrinančias tikslų ir uždavinių pasiekimą (pvz., partnerystės plėtojimas, suinteresuotųjų šalių įtraukimas, išteklių paskirstymas ir organizacinės ar veiklos procedūros).

4. Peržiūra

Numatyti pokyčių procedūras, reikalingas pasiekti užsibrėžtus rezultatus ir (ar) naujus uždavinius, atsižvelgiant į grįžtamąjį ryšį ir suinteresuotųjų šalių įvertinimą.

3. Vertinimas ir įvertinimas

Sukurti mechanizmus, kurie, surinkus ir išanalizavus duomenis, leis argumentuotai įvertinti pasiekimus ir rezultatus.

KOKYBĖS RODIKLIAI

- 1. Kokybės užtikrinimo sistemų aktualumas profesinio mokymo paslaugų teikėjams**
 - Profesinio mokymo paslaugų teikėjų, taikančių vidines kokybės užtikrinimo sistemas, apibrėžtas įstatymais arba savo iniciatyva, dalis
 - Akredituotų profesinio mokymo paslaugų teikėjų dalis
- 2. Investicijos į mokytojų rengimą**
 - Toliau besimokančių mokytojų dalis
 - Investuotos lėšos
- 3. Dalyvavimo profesinio mokymo programose mastas**
 - Profesinio mokymo programų dalyvių skaičius (pagal programos tipą ir individualius kriterijus)

- 4. Profesinio mokymo programų baigtumo mastas**
 - Asmenų, sėkmingai baigusių ir (arba) nutraukusių profesinio mokymo programas, skaičius (pagal programos tipą ir individualius kriterijus)
- 5. Profesinį išsilavinimą įgijusių asmenų įdarbinimas**
 - Profesinio mokymo arbties besimokančiųjų asmenų profesinė situacija nustatyta laikotarpiu po mokymo pabaigos (pagal programos tipą ir individualius kriterijus)
 - Besimokančiųjų įsidarbinusių nustatyta laikotarpiu po mokymo pabaigos, skaičius (pagal programos tipą ir individualius kriterijus)

- 6. Įgytų įgūdžių naudojimas darbe vietoje**
 - Informacija apie asmenų dalyvą po mokymo pabaigos (pagal programos tipą ir individualius kriterijus)
 - Asmenų ir darbdavių pasitenkinimas įgūdžiais ir (arba) kompetencija
- 7. Nedarbo mastas (pagal individualius kriterijus)**
- 8. Pakeičiamųjų grupių skverbtis**
 - Profesinio mokymo dalyvių, priklausančių nepatenkioje padėtyje esančių asmenų grupei, įsidarbinimo regione ar ypatinėse teritorijose, dalis (proc.) (pagal amžių ir lytį)
 - Nepatenkioje padėtyje esančių asmenų grupių sėkmės dažnis (pagal amžių ir lytį)

- 9. Darbo rinkos mokymo poreikį nustatymo mechanizmai**
 - Informacija apie mechanizmus kintantiems poreikiams įsivertinti lygmenyse nustatyti
 - Jų veiksmingumo rodymai
- 10. Priemonės, skirtos suteikti didesnes galimybes dalyvauti profesiniame rengime ir mokyme**
 - Informacija apie skirtingais lygmenimis taikomas priemones
 - Jų naudingumo rodymai

EQAVET sistema

Šeši svarbiausi komponentai (*angl. building blocks*):

- ❖ vadybos kultūra;
- ❖ atžvalga į PM teikėjo situaciją ir specifiką;
- ❖ įsivertinimo kultūra;
- ❖ parama darbuotojų mokymui;
- ❖ duomenų ir grįžtamojo ryšio panaudojimas tobulinant profesinį mokymą;
- ❖ suinteresuotų šalių dalyvavimas.

Taip pat svarbu: parama besimokantiems, gerai parengti bendrųjų dalykų ir profesijos mokytojai, veiksmingas vadovavimas bei strateginiai ryšiai (regione, šalyje, tarptautiniai).

(Kokybės užtikrinimo modelių kūrimas pagal EQAVET sistemą. Gairės profesinio mokymo tiekėjams., 2012 m. www.eqavet.eu).

Užsienio šalių patirtis

❖ ESTIJA: Programų grupių vertinimui pasitelkiama trijų ekspertų komisija. Ekspertai lankosi mokymo įstaigose, bendrauja su pedagogais, mokiniais ir darbdaviais ir remiantis vidinio įsivertinimo ataskaita vertina PM įstaigos veiklą pagal penkias sritis: profesinio mokymo ir mokymosi organizavimą, vadovavimą PM įstaigai, žmogiškųjų išteklių valdymą bendradarbiavimą su socialiniais partneriais ir išteklių valdymą.

PM kokybės vertinimo taryba, susidedanti iš socialinių partnerių priima galutinį sprendimą dėl programų akreditacijos ir teikia jį Švietimo ir mokslo ministrui.

❖ SUOMIJA: Išorinis vertinimas grindžiamas savianalize ir vidinėmis kokybės užtikrinimo sistemomis, vis PM teikėjai įpareigoti turėti veikiančias vidines kokybės užtikrinimo sistemas. Išorinis PM kokybės vertinimas susideda iš nuolatinio mokymo rezultatų vertinimo ir tikslinio tematinio vertinimo. Vertinimai dažniausiai yra tematiniai (siekiant išanalizuoti kokią nors konkrečią sritį, pvz. įgūdžių demonstravimą vertinant kvalifikaciją) ir skirti padėti PM teikėjams ir jų steigėjams geriau teikti paslaugas, suteikti informaciją svarbią strateginiams sprendimams

Užsienio šalių patirtis (2)

AUSTRIJA: kolegialus vertinimas yra pagrindinė išorinio vertinimo forma, taikoma mokyklos veiklai įvertinti. PM mokyklos pačios kreipiasi į duomenų bazėje esančius ekspertus norėdamos išorinės pagalbos į ekspertus. Vertinimo išvados, skirtos pagerinti tam tikrą įstaigos veiklos aspektą skirtos tik pačiai mokyklai.

Veikia išsami informacinė duomenų bazė, kurioje pateikiama informacija ir vidinio bei išorinio kokybės vertinimo metodikos, instrumentai, priemonės ir rodikliai; kolegialus vertinimas.

NYDERLANDAI: Išorinis vertinimas pradedamas rizikos analize. Rizikos analizei naudojami įvairūs signalai, mokymosi rezultatų duomenys ir PM įstaigos dokumentacija, pradinis PM teikėjų išorinio vertinimo etapas yra automatizuotas.

Vertinamasis vizitas organizuojamas tik nustačius tam tikras rizikas pagal vertinamas sritis.

Užsienio šalių patirtis (3)

AUSTRALIJA: Profesinio mokymo tiekėjai, siekiantys įsiregistruoti arba pratęsti registraciją (ne rečiau nei penkeri metai) privalo pateikti prašymą įregistruoti ar pratęsti registraciją. Kartu pateikiami dokumentai apie tai, kad tiekėjas atitinka kokybės užtikrinimo sistemos reikalavimus:

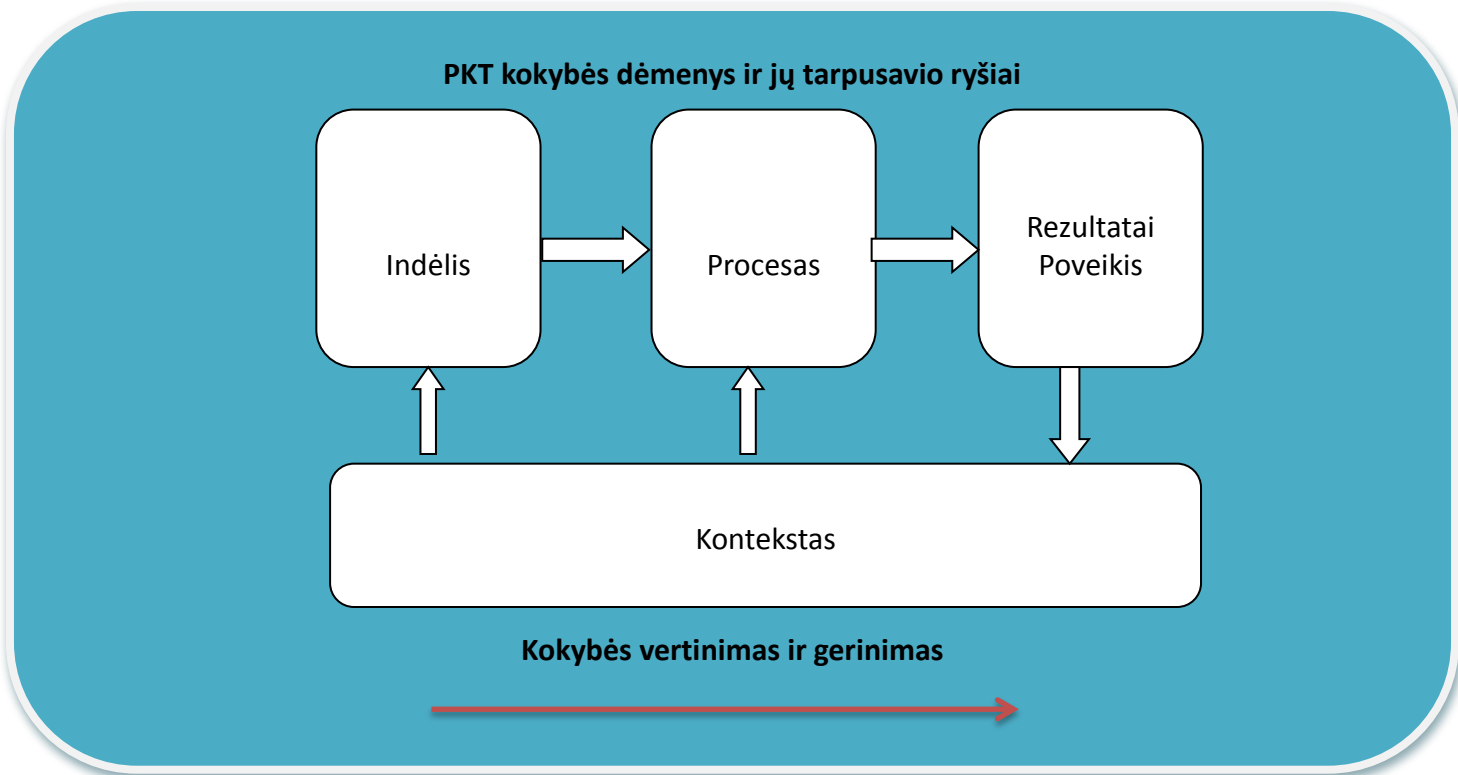
- ❖ Standartus registruotiems PM tiekėjams;
- ❖ Duomenų priežiūros reikalavimai ir
- ❖ Australijos kvalifikacijų sandaros nuostatas;

Registruotų PM teikėjų standartai (2015 m.) nubrėžia gaires tiek vidiniam kokybės užtikrinimui tiek ir išoriniam kokybės vertinimui. Šį dokumentą sudaro 8 rodikliais pagrįsti standartai apimantys pagrindinius PM institucijos veiklos sritis.

PM kokybės samprata

PM kokybė suprantama kaip pagrindinių sistemos parametrų atitikimas numatytiems standartams ir nuolatinis siekis efektyviai derinti suinteresuotų šalių poreikius ir lūkesčius:

- ❖ **žmonių interesus** žmogiškųjų išteklių valdymo ir tobulinimo srityje;
- ❖ **profesinių sąjungų interesus** užimtumo stabilumo ir kokybės srityje;
- ❖ valstybės interesus geriau panaudoti finansinius, žmonių ir kitus išteklius;
- ❖ **besimokančiųjų lūkesčius** įsidarbinimo ir karjeros srityje;
- ❖ profesinio mokymo teikėjų siekį tobulinti mokymo paslaugas;
- ❖ visuomenės lūkesčius, kad PM išleidžiamos lėšos būtų panaudojamos pačiu efektyviausiu būdu.

PM kokybę apsprendžia atskirų dėmenų kokybė bei jų tarpusavio sąveika ir dermė.

Šie dėmenys sudaro PM kokybės išorinio vertinimo objektą bei kokybės kriterijų ir rodiklių struktūros pagrindą.

Profesinio mokymo kokybės išorinio vertinimo modelio vizija

Viešas vertinimo proceso planavimas

Profesinio mokymo kokybės išorinio vertinimo **planavimas**:

- Vertinimo tvarkos suderinimas ir patvirtinimas;
- Vertinimo rodiklių nustatymas ir patvirtinimas.

PASKESNĖ VEIKLA:

Kaštų-naudos analizė

- Suinteresuotų šalių įtraukimas;
- Plėtros projektų rengimas, finansavimas ir įgyvendinimas;
- Pasiiekimų viešinimas.

Profesinio mokymo kokybės išorinio vertinimo

VALDYMAS

Administracinė struktūra
Teisinis reguliavimas
Finansavimas

Profesinio mokymo kokybės išorinio

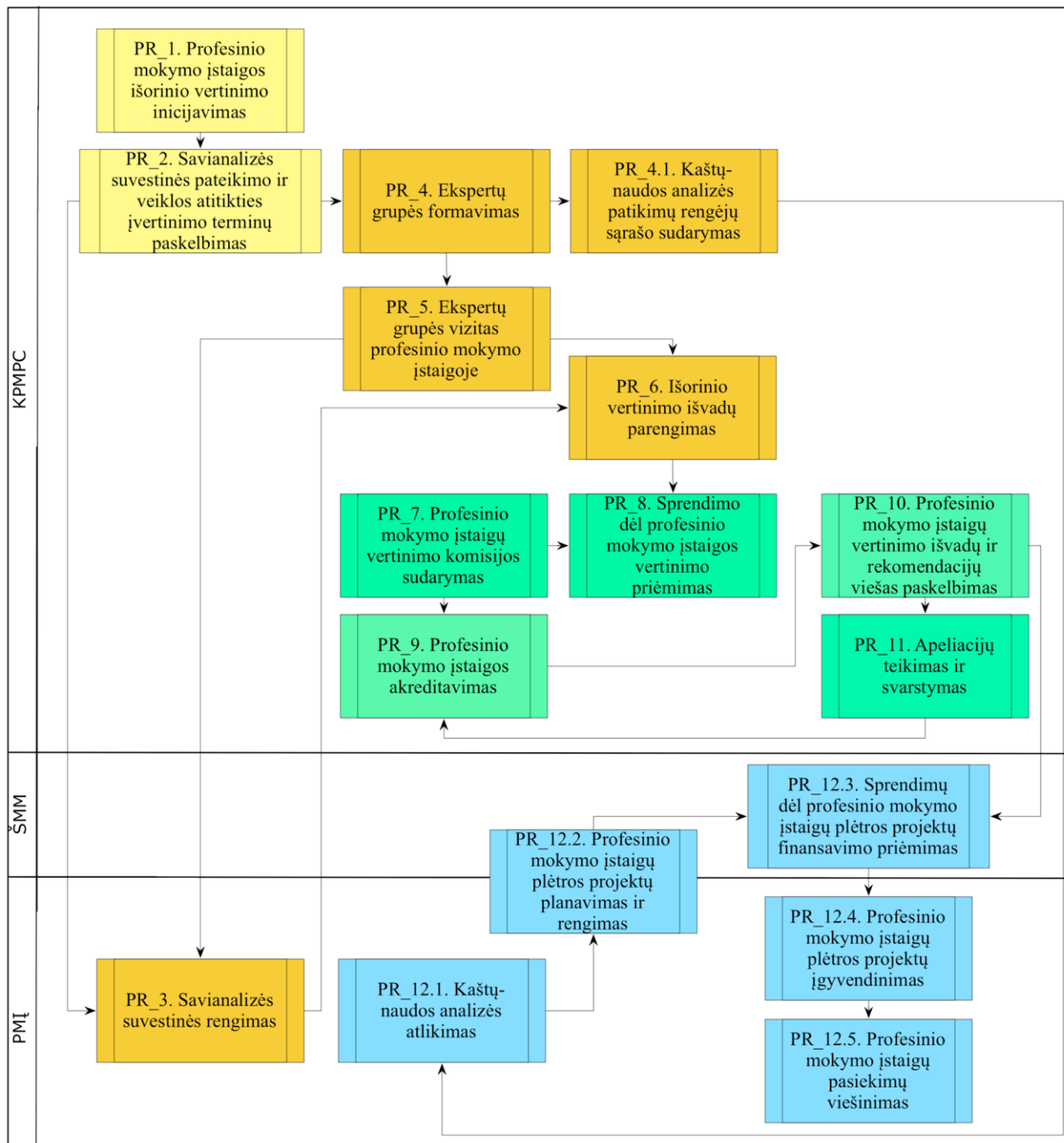
vertinimo PROCEDŪRŲ ATLIKIMAS:

- Suinteresuotų šalių įtraukimas;
- Savianalizės atlikimas profesinio mokymo įstaigose;
- Įstaigų veiklos rezultatų analizavimas.

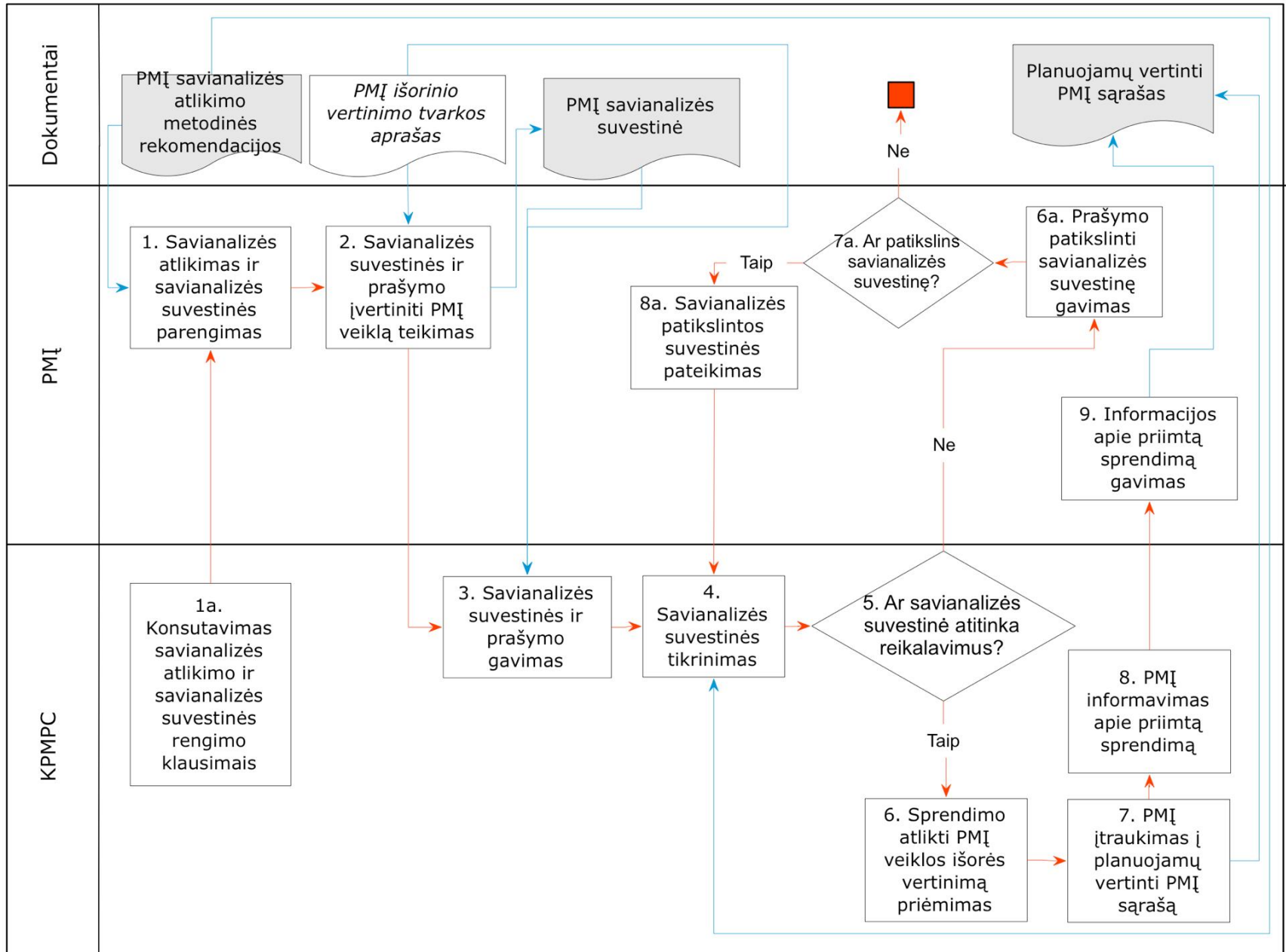
VERTINIMO IŠVADOS ir ATESTAVIMAS:

- Suinteresuotų šalių įtraukimas;
- Vertinimo išvadų parengimas, atsižvelgiant į rodiklius;
- Vertinimo išvadų patikra / patvirtinimas Ministerijoje.

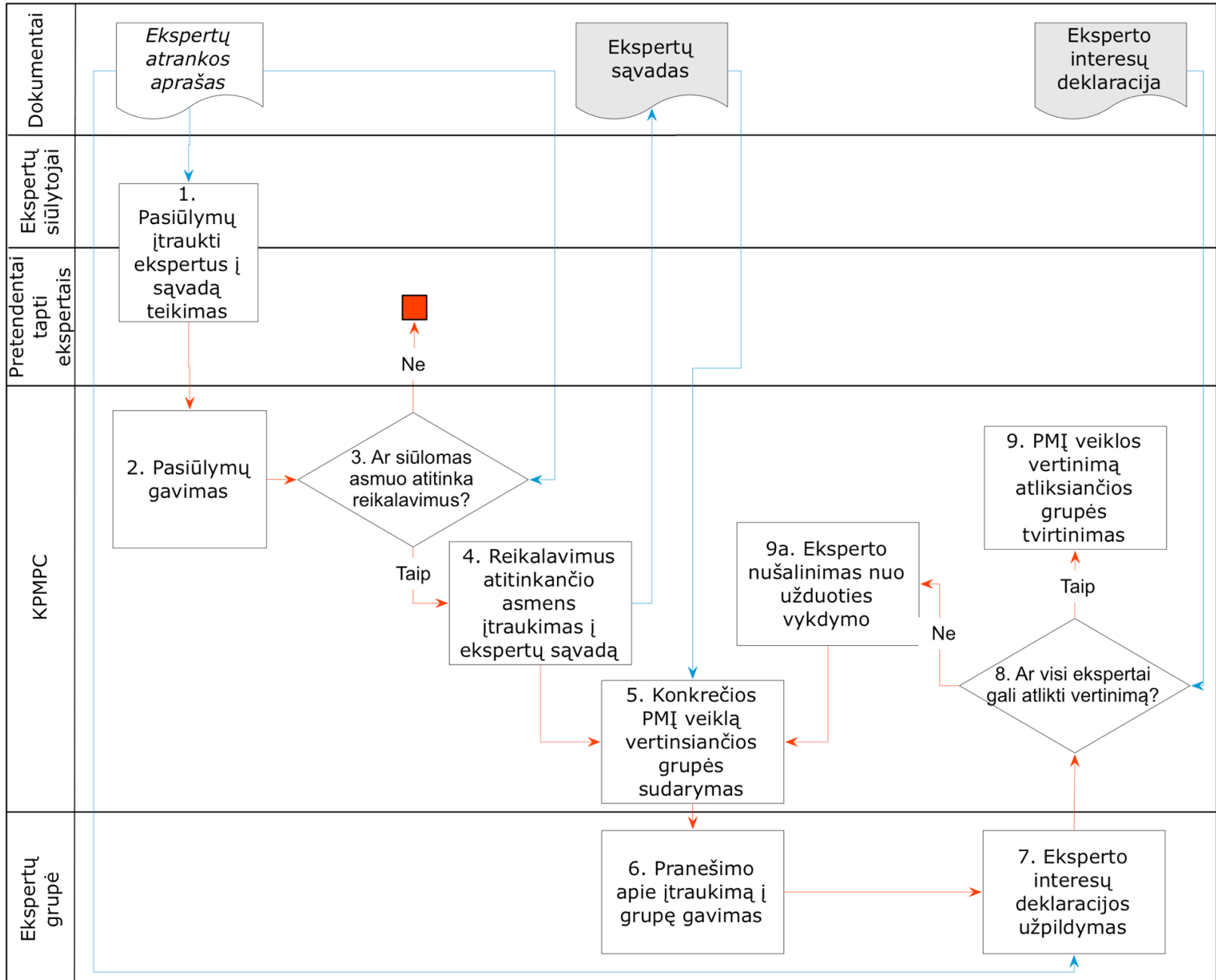
VIEŠAS VERTINIMO IŠVADŲ IR REKOMENDACIJŲ PASKELBIMAS

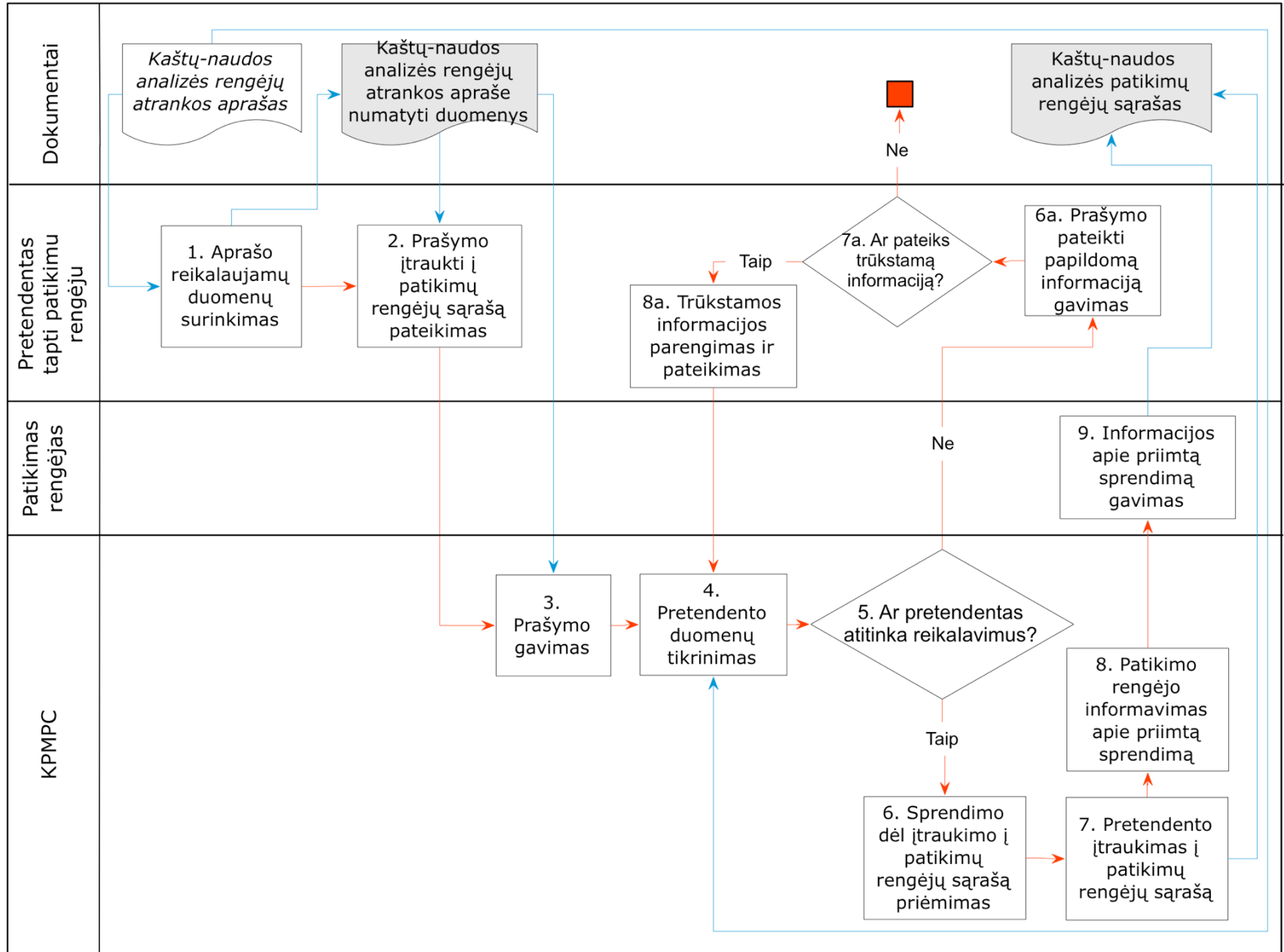
Savianalizės suvestinės rengimas (PR_3)

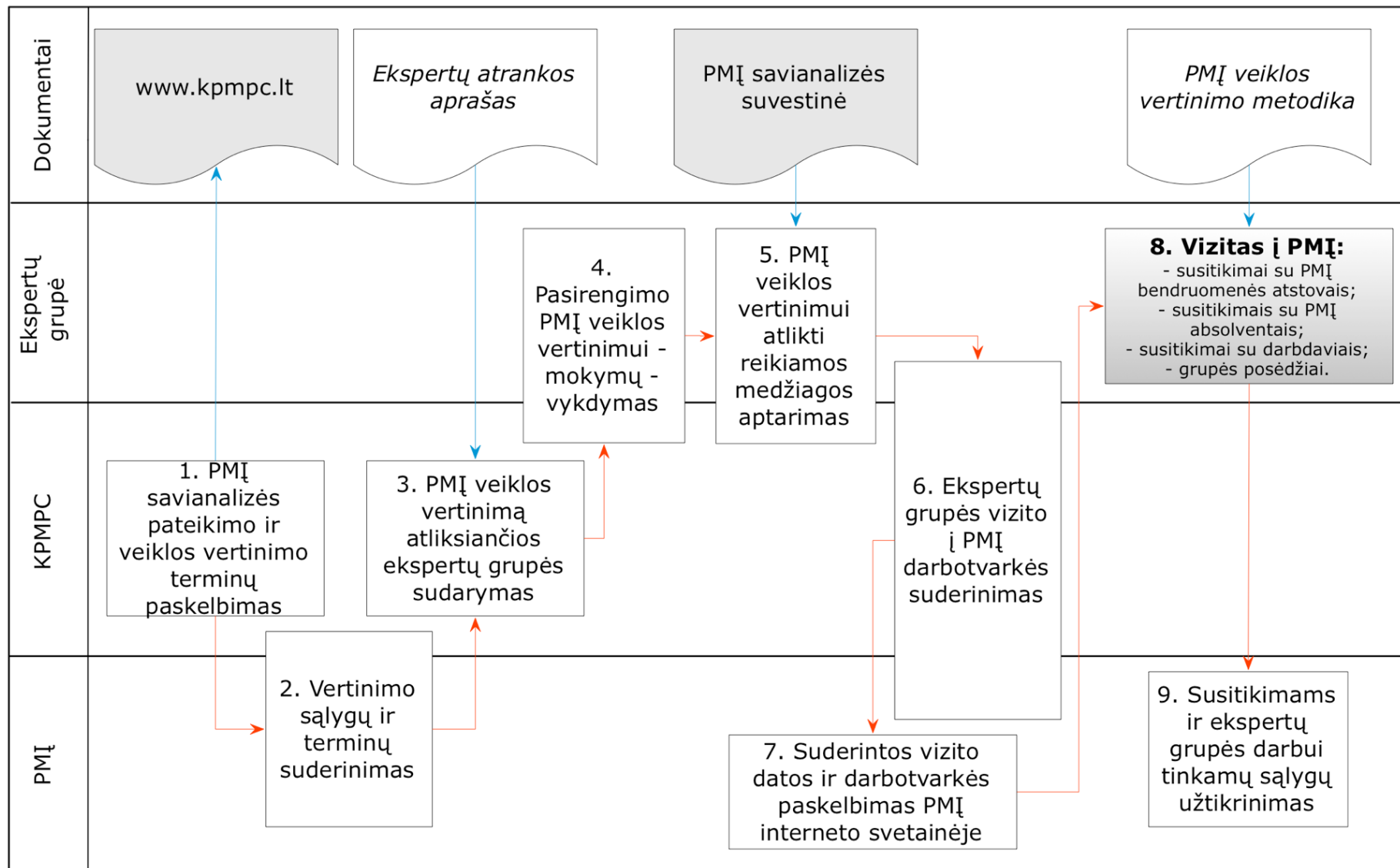
Ekspertų grupės formavimas (PR_4)

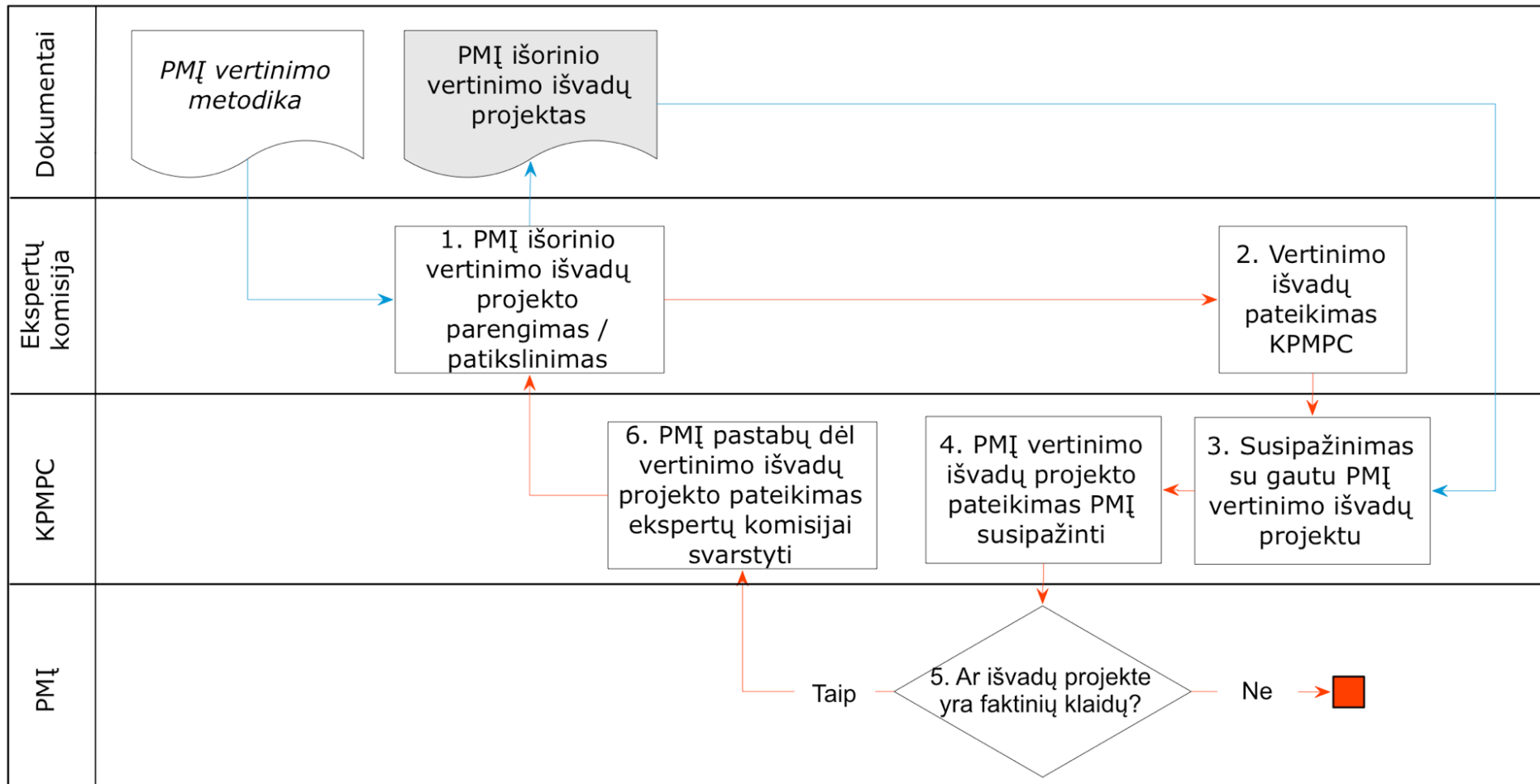
Profesinio mokymo įstaigos veiklos kaštų-naudos analizės patikimų rengėjų sąrašo sudarymas (PR_4.1)

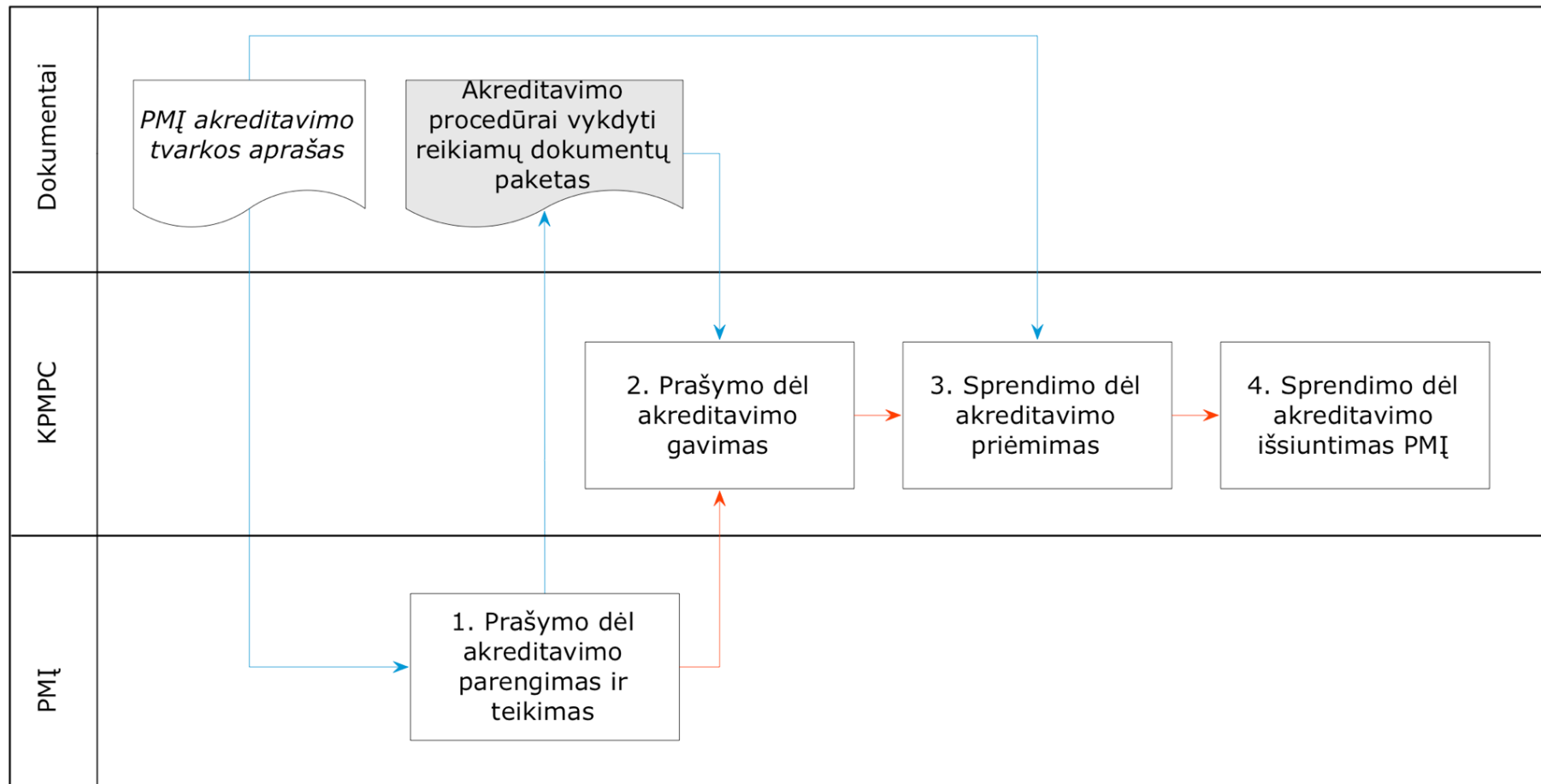
Ekspertų grupės vizitas PMĮ (PR_5)

Išorinio vertinimo išvadų projekto parengimas (PR_6)

PMĮ akreditavimas (PR_9)

Kaštų – naudos analizė

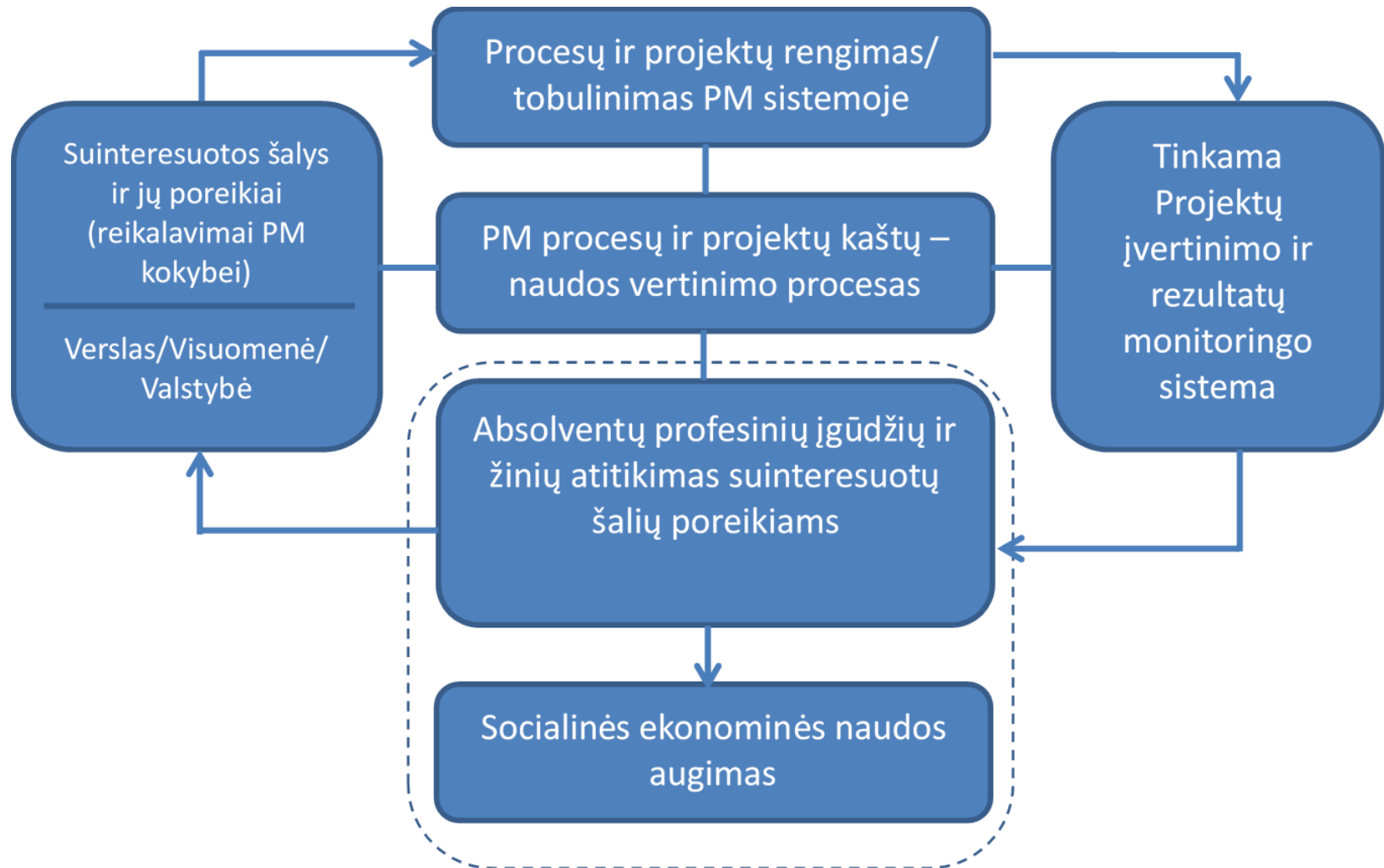
Profesinio mokymo vertinimo apimtyje

Esminiai klausimai

- ❖ **KOKIE esame?** (esamos situacijos įvertinimas)
- ❖ **KUR einame, arba KOKIAIS norime tapti?** (tikslai)
- ❖ **KAIP ten pateksime?** (kaip pasieksime tikslus)
- ❖ **KAIP vertinsime padarytą pažangą?**

Profesinio mokymo kokybės gerinimo principinė schema

Kaštų naudos analizės (KNA) esmė

KNA yra instrumentas skirtas tam, kad išanalizavus visas galimas alternatyvas būtų **nustatyta pati efektyviausia ir naudingiausia socialine-ekonomine prasme** investicijų/PM plėtros alternatyva.

Bendri Investicijų projektų ir KNA rengimo nurodymai yra aprašyti CPVA metodikoje *„Investicijų projektų, kuriems siekiama gauti finansavimą iš Europos Sąjungos struktūrinės paramos ir/ar valstybės biudžeto lėšų, rengimo metodika“* ir kituose susijusiuose dokumentuose.

KNA taikymas mokslo ir švietimo sektoriuje reikalauja specifinių, kituose sektoriuose netaikomų, sprendimų, kurie pateikiami Modelio koncepcijoje.

KNA, kaip Investicinio projekto dalis

Socialinės ir ekonominės naudos

Pamatuojami ir pinigine
išraiška išreiškiami
išoriniai komponentai

Didesnis mokinio uždarbis.

Padidėjusi įsidarbinimo tikimybė.

Netiesioginiai,
nematuojami išoriniai
komponentai

Padidėjęs kitų bendradarbių atlyginimas.

Padidėjusi įmonės sukuriama vertė ir konkurencingumas.

Padidėjęs kitų verslo subjektų pelningumas ir konkurencingumas.

Nepamatuojami ir
pinigine išraiška
neišreiškiami išoriniai
komponentai

Sumažėjęs nusikalstamumas.

Padidėjusi dėmesio koncentracija, planavimo įgūdžiai, emocinė branda, empatijos jausmas, socialiniai ir bendravimo įgūdžiai.

Padidėjusi tikimybė, jog vaikai įgaus tinkamą išsilavinimą.

Pagerėjusi sveikata. Kokybiškesnį mokslą įgiję žmonės yra linkę labiau rūpintis savo sveikata.

Kitos naudos.

KNA naudojimas ir nauda (1)

1. **Lėšų**, skirtų PMĮ plėtrai, **iššvaistymo prevencija**. Neracionalių, šalies ekonomikai nenaudingų sprendimų atsisakymas (kuriami kaštų ar ekonominių pajamų centrai?)
2. **Efektyviausio ekonominiu požiūriu PMĮ plėtros sprendimo**, sprendžiančios PMĮ veiklos vertinimo etape nustatytas problemas, **nustatymas**
3. **Valstybės lėšų panaudojimo optimizavimas** (sektoriniai, regioniniai, PMĮ bendradarbiavimo projektai):
 - ❖ įvertinant PMĮ restruktūrizavimo (apjungimo, išskaidymo, esminio pertvarkymo) sprendimus,
 - ❖ įvertinant kelių PMĮ pokyčių/įgyvendinamų projektų įtaką ekonomikai, pvz.:
 - regione veikiančių PMĮ įgyvendinamų projektų bendro poveikio regiono/šalies ekonomikai įvertinimas,
 - tam tikros profesijos specialistų rengimo visose šalies PMĮ sektoriaus įvertinimas.

Šio tipo projektų vertinimą inicijuoja nebūtinai PMĮ (ar jų grupė) – tą, siekiant įvertinti regiono ar šakos perspektyvas ar optimizuoti finansinių resursų panaudojimą, gali inicijuoti ŠMM ar kitos už PM plėtrą atsakingos institucijos.

KNA naudojimas ir nauda (2)

4. Instrumentas, spręsti problemas krizinėje situacijoje (šiam uždaviniui svarbu – gera rizikų analizė).
5. Priemonė, planuojant kitus projektus, kurių poreikiui ir naudai įvertinti yra tinkamas ir efektyvus KNA metodas (pvz. naujos specialybės, investuotojų specifinių poreikių tenkinimas ir pan.)
6. Efektyvaus PM plėtros Projektų socialinės-ekonominės naudos **monitoringas** – neatsakingų investicijų sprendimų prevencijos priemonė.

Kokybiškai parengtų KNA rezultatų monitoringas gali tapti svarbiu įrankiu optimizuojant PMJ plėtrą, PM finansavimą ir maksimizuojant socialinę-ekonominę naudą visuomenei ir šalies ekonomikai.

KNA naudojimo perspektyvos profesinio mokymo srityje

- ❖ Ar PMĮ vadovai pasirengę atsakingai vertinti KNA gaunamus rezultatus?
- ❖ Ar priežiūros institucijos mato prasmę matuoti ir vertinti ekonominę PM naudą?
- ❖ Kas atliks ilgalaikį duomenų apie vykdomus projektus kaupimą ir ekonominio projektų poveikio monitoringą?

Ačiū už dėmesį!

